

BOURDIEU JA HEIDEGGER

niin & näin numerossa 4/95 Tere Vadén kirjoittaa informatiivisessa johdannossaan Martin Heideggerin *Spiegel*-haastatteluun: "Vihdoin Victor Fariasin avoin ja raaka syytekirja, *Heidegger et le nazisme*, leimahdutti vuonna 1987 keskustelun aivan uusiin mittasuhteisiin ensinnäkin mannermaalla, varsinkin Ranskassa, jossa syntyi miltei uusi filosofisen kirjallisuuden lajityyppi, Heidegger-apologiat ja -syytökset (kirjoittajina mm. Philippe Lacoue-Labarthe, Jacques Derrida, Pierre Bourdieu ja Luc Ferry & Alain Renaut)..." (s. 4).

Ainakaan Pierre Bourdieun kohdalla väite ei tarkkaan ottaen pidä paikkaansa. Olkoonkin että Bourdieun tutkimus Heideggerin "poliittisesta ontologiasta" — *L'ontologie politique de Martin Heidegger* — ilmestyi kirjana Ranskassa vasta vuonna 1988 (Minuit, Paris), siis Fariasin kirjan jälkeen, sen ensimmäinen versio julkaistiin samalla otsikolla jo vuonna 1975 Bourdieun juuri perustamassa ja itse toimittamassa lehdessä *Actes de la recherche en sciences sociales* (5/6, novembre 1975, s. 109-156). Bourdieu oli kirjoittanut tutkimuksensa Saksassa, oleskellessaan vierailevana tutkijana Max Plank Institut für Sozialforschung -laitoksessa. Se ilmestyi kirjana saksaksi vuonna 1975 nimellä *Die politische Ontologie Martin Heideggers* (Syndikat, Frankfurt/M). Mainittakoon että Hans-Georg Gadamer kirjoitti siitä kirja-arvostelun *Philosophischer Rundschau* (1-2, 1979, julkaistu myöhemmin teoksessa H.-G. Gadamer, *Gesammelte Werke*, Bd. 10, Tübingen 1995, s. 46-53).

Voidaan toki hyvinkin olettaa että Bourdieun tutkimuksen *L'Ontologie politique de Martin Heidegger* uudelleenjulkaisemisen motiivina Ranskassa 1988 oli Fariasin kirjan herättämä polemiikki. Bourdieu lisäsi kirjansa nootistoon muutamia viitteitä Fariasin. Samalla hän huomautti nootissa että Farias toistaa kiistan, joka käytiin Ranskassa *Critique*-lehdessä jo kaksikym-

mentä vuotta aiemmin, vuosina 1966-68. Vuoden 1988 esipuheessaan Bourdieu lisäsi tähdentää, että Heidegger-tutkielma oli alun perin tarkoitettu metodiseksi harjoitukseksi, ei syytökseksi. Oli miten oli, Bourdieun Heidegger-kirja ei kuulu syntyajankohtansa puolesta Fariasin kiistakirjoituksen synnyttämään keskusteluun, saati "uuteen filosofisen kirjallisuuden lajityyppiin" (Vadén), vaikka se tulikin ajankohtaiseksi (oli siis ollut niin sanotusti aikaansa edellä) 80-luvun lopulla. Tuolloin Bourdieu kyllä otti julkisuudessa myös aktiivisesti kantaa Heidegger-kiistaan mm. *Libération*-lehden palstoilla (myös saksaksi on ilmestynyt tähän liittyvä Bourdieu haastattelu: "... ich glaube, ich wäre sein bester Verteidiger", ein Gespräch mit Pierre Bourdieu über die Heidegger-Kontroverse, *Das Argument*, 171, 1988).

Pari sanaa vielä Bourdieun suhteesta Heideggeriin. Bourdieu on itse (*Choses dites*, Minuit, Paris 1987, s. 15) kertonut lukeneensa Heideggeriä paljon ja "avec une certaine fascination" eritoten *Sein und Zeit* -teosta jo 1950-luvulla, jolloin hän oli varsin lähellä tätä omassa ajattelussaan. Tuolloin Bourdieu sai Heidegger-vaikutteita, joita voi tunnistaa hänen myöhemmässään tuotannossaan. Sallittakoon lopuksi sangen pitkä sitaatti, joka kuvastaa Bourdieun käsitystä Heideggeristä:

"Heidegger on *double talkin* tai paremminkin polyfonisen diskurssin mestareita. Sanoisin, että hän on heistä kaikkein suurin. Hän kykenee puhumaan samanaikaisesti kahdessa sävellajissa: oppineen filosofisesti ja arkikielellä. Tämä näkyy erityisen hyvin siinä, miten hän käyttää *Fürsorgea* ilmeisen 'puhtaana' käsitteenä, jolla on keskeinen asema Heideggerin teoriassa ajasta ja joka, ilmaisussa *soziale Fürsorge*, sosiaalihuolto, viittaa poliittiseen kontekstiin ja hyvinvointivaltion, palkallisten lomien, sairausvakuutuksen jne. tuomitsemiseen. Heidegger kiinnosti minua kuitenkin myös 'puhtaan filosofin' esimerkillisenä inkarnationa, ja halusin osoittaa — tapauksessa jota vaikeampaa kulttuuri-

teosten sosiologiassa en voi kuvitella — että esittämäni analyysimenetelmä ei ainoastaan voi selittää teoksen tuotannon yhteiskunnallispoliittisia ehtoja, vaan johtaa myös teoksen itsensä parempaan ymmärtämiseen, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa Heideggerin filosofian

keskeistä vetovoimaa, nimittäin historismin ontologisoimista" (P. Bourdieu & L. J. D. Wacquant: *Refleksiiviseen sosiologiaan*. Joensuu University Press, 1995, s. 184; käännöstä korjattu).

Keijo Rahkonen

sosiologia

33. vuosikerta
Westermarck-seuran julkaisu
Westermarck-samfundets
tidskrift

1996

Koulutuserojen pysyvyys. Hyvinvointiasenteet. Syntyvyyden väheneminen Kiinassa. Ammattikorkeakouluun valikoituminen. Keräilijän muotokuva. Kulttuurintutkimus konstruktiona. Yksilöllistyminen ja moraalit. Teoria ja historia. Tupakointilanteet. Maku Bourdieun ja Nietzschen mukaan. Refleksiivinen sosiologia. Total Balalaika Show. Euroopan rakennemuutokset. Kulutus ja luokat. Kunnan ateria. Valta arkipuheessa ja instituutiokeskustelussa. Sodankylän elokuvajuhlat. Frankfurtin koulu ja naisnäkökulma.

Sosiologia tuo ulottuville sosiologisen tutkimuksen koko kentän rakennetutkimuksesta keskusteluanalyysiin.

Tilaukset v. 1996 kotimaahan 200 mk, ulkomaille 300 mk. Sosiologia on Westermarck-seuran julkaisu, joka tulee jäsenille jäsenetunna. Tilaukset ja jäsenhakemukset taloudenhoitaja Ismo Kaakkurivaaralle, PL 124, 20521 Turku. puh. (921) 2501 909

Sosiologia - yhteiskuntaelämän analyysiä vuodesta 1964

